

Marijan Šabić

SURADNJA JIŘÍJA POLÍVKE U ZBORNIKU ZA NARODNI ŽIVOT I OBIČAJE JUŽNIH SLAVENA ILI O “NEVIDLJIVOM” RADU DRAGUTINA BORANIĆA

Marijan Šabić
Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Hrvatski institut za povijest
Zagreb

UDK 929Polívka, J.
929Boranić, D.
930.85(497.5+437.3)“1903/1908”(044.2)
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 8.6.2016.
Prihvaćeno: 24.4.2017.
DOI: <http://doi.org/10.21857/m3v76t6vxy>

Autor na temelju priložene komentirane korespondencije između češkog slavista Jiříja Polívke i Milivoja Šrepela, te između Polívke i Dragutina Boranića, izlaže kako je 1903. došlo do Polívkine suradnje u *Zborniku za narodni život Južnih Slavena* i iznosi okolnosti u kojima je ona nastavljena do 1908. Kroz ovu suradnju prati i etnološke i folklorističke interese Dragutina Boranića koji su, iako je pola stoljeća uređivao *Zbornik*, do sada ostali u sjeni njegovog jezikoslovnog rada. Osim što je praktičnim savjetima i prikupljanjem literature pomagao Polívki u znanstvenom radu, Boranić je preveo i sva tri njegova priloga u *Zborniku*, poticao ga je na suradnju sa *Zbornikom* u svrhu podizanja razine znanstvenog pisanja među hrvatskim etnolozima i folkloristima, te ga je pridobio da komentarima popratni prilog “Narodne pripovijetke iz Bukovice u Dalmaciji”, spojivši tako Polívkine akademske kompetencije s terenskim zapisima Vladimira Ardalića.

Ključne riječi: Dragutin Boranić, Jiří Polívka, Milivoj Šrepel, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, hrvatsko-češke veze, korespondencija

Literární archiv Památníku národního písemnictví u Prahu u ostavštini českog slavista Jiříja Polívke čuva sedam dopisa koje je Polívki u razdoblju 1900.-1904. uputio Milivoj Šrepel,¹ te sedamnaest dopisa koje mu je od 1903. do 1908. uputio Dragutin Boranić, tada urednik zagrebačkog *Zbornika za narodni život i običaje Južnih*

¹ Literární archiv Památníku národního písemnictví, Prag. Fond: Polívka, Jiří. Korespondence přijatá: Šrepel, M. Sign. 6/A/31.

Slavena.² Iz istog je razdoblja i pet dopisa koje je Polívka uputio Boraniću, a sačuvani su u arhivu Odsjeka za etnologiju HAZU u Zagrebu, gdje je sačuvano i jedno Polívkin pismo Boraniću iz 1930.³ Ova korespondencija pokazuje kako je 1903. došlo do suradnje Jiříja Polívke u Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena⁴ i kako je i u kojim okolnostima ta suradnja nastavljena do 1908., te baca novo svjetlo na folklorističke i etnološke interese i kompetencije Dragutina Boranića koji je, iako je pola stoljeća uređivao ZNŽO, primarno ostao zapamćen kao jezikoslovac. Jiří Polívka (1858.-1933.) je u vrijeme nastanka prvog ovdje priopćenog pisma (Boraniću, 1.5.1900.) već bio poznat i priznat kao jedan od vodećih čeških slavista, na Filozofskom je fakultetu u Pragu 1895. imenovan za izvanrednog profesora slavenske filologije, od 1896. vodio je na istom fakultetu odjel za nove slavenske jezike i književnosti slavenskog seminara, a u vrijeme nastanka cjelokupne korespondencije izabran je u zvanje (1902.) i na radno mjesto (1907.) redovitog profesora.⁵ Iz njegove je dotadašnje bibliografije vidljivo da je Polívka već tada bio slavist u najširem smislu riječi – bavio se jezikoslovljem, poviješću književnosti, kulturnom poviješću Slavena, pa i etnologijom i folkloristikom slavenskih naroda, prije svega njihovom usmenoknjiževnom komponentom.⁶ Puno prije suradnje u ZNŽO zanimao ga je i širok spektar hrvatskih tema, pisao je o problemu češkog imena za Hrvate,⁷ enciklopedijske natuknice o “srpsko-hrvatskom” jeziku i povijesti “srpsko-hrvatske” književnosti,⁸ pratio je rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti⁹ i prikazivao u češkim časopisima njezine publikacije (primjerice *Ljetopis JAZU* i *Rad JAZU*),¹⁰ objavio je Šafaříkova pisma Matiji Mesiću¹¹ itd. Polívkinom je interesu za hrvatske teme svakako još u studentskim danima pridonio njegov jednosemestralni boravak na Zagrebačkom

² Literární archiv Památníku národního písemnictví, Prag. Fond: Polívka, Jiří. Korespondence přijatá: Boranić, D. Sign. 15/B/25.

³ Arhiv Odsjeka za etnologiju HAZU, Zagreb. Fond: Odbor za narodni život i običaje. K. SZ. 623/1 - K. SZ. 623/7. Među Polívkinim pismima Boraniću nalazi se i poseban otisak: Georg [Jiří] Polívka, Seit welcher Zeit werden die Greise nicht mehr getötet?, iz: *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, sv. 1, Berlin 1898., str. 25-29.

⁴ Dalje: ZNŽO.

⁵ *Lexikon české literatury – osobnosti, díla, instituce*, Praha 1985.-2008., sv. 3/2, str. 1008. Víše o Polívkinu životu i radu vidi u: *Sborník prací Prof. Dr. J. Polívkovy k šedesátým narozeninám*, usp. Jiří Horák, Prag 1918.; Viera Gašparíková, *Jiří Polívka (1858-1933)*, Strážnice 2006.; *Jiří Polívka v kontexte literatury a folklóru*, 2 sv., ur. Hana Hlášková – Anna Zelenková, Bratislava – Brno 2008.

⁶ Prema: Jiří Horák, *Soupis prací prof. dra J. Polívky (1879-1918.)*, u: *Sborník prací Prof. Dr. J. Polívkovy k šedesátým narozeninám*, usp. Jiří Horák, Praha 1918., str. 239-256; Viera Gašparíková, *Jiří Polívka (1858 – 1933) – personálna a predmetová bibliografia*, u: *Jiří Polívka v kontexte literatury a folklóru*, sv. 1, str. 3-112.

⁷ Chorvát, Charvát či Chrvat, *Slovanský sborník*, sv. 3, Praha 1884., str. 156-158.

⁸ *Ottův slovník naučný*, sv. 13., Prag 1898., str. 397-403, 429-436.

⁹ O Polívkinim tekstovima o radu JAZU vidi: J. Machál, *Literárně-historické práce Polívkovy*, u: *Sborník prací Prof. Dr. J. Polívkovy k šedesátým narozeninám*, usp. Jiří Horák, Prag 1918., str. 226.

¹⁰ Popis Polívkinih prikaza *Rada JAZU* i *Ljetopisa JAZU* vidi u: Horák, *Soupis prací*, str. 254; Gašparíková, *Jiří Polívka (1858 – 1933) – personálna a predmetová bibliografia*, str. 13.

¹¹ Dopisy J. Šafaříka Mat. Mesićovi z let 1852 až 1857, *Časopis Musea Království českého*, sv. 69/1, Prag 1895., str. 70-83.

sveučilištu 1880. na kojem se, pod vodstvom profesora Leopolda Geitlera, najviše posvetio studiju staroslavenskog.¹² U razdoblju od 1887. do 1898. surađivao je u pet svezaka *Starina JAZU*, objavivši ondje tri opsežna priloga o crkvenoslavenskoj problematici, uglavnom o srednjovjekovnim rukopisima južnoslavenske provenijencije, sačuvanima u Pragu.¹³ Svoju dotadašnju suradnju s JAZU Polívka je istaknuo i u prvom poznatom nam pismu Boraniću, ispričavajući se zbog napada na JAZU koji su, bez njegova odobrenja, objavljeni u prilogu časopisa koji je Polívka uređivao.

Polívka je ZNŽO pratio već od prve njegove knjige, objavljene 1896.,¹⁴ a ZNŽO je u sekundarnom dijelu časopisa (rubrika "Književne novosti") donosio osvrtne na pojedine Polívkine izvorne folklorističke radove, kako iz pera prvog urednika Antuna Radića,¹⁵ tako i iz pera Dragutina Boranića,¹⁶ koji je od 1902. do 1903. bio suurednik ZNŽO sa svojim nekadašnjim profesorom Tomom Maretićem. Maretić je 6. travnja 1903. u pismu Vatroslavu Jagiću napisao: "Što se tiče dr. Boranića, moram Vam reći, da je to moj bivši učenik i da se on ozbiljno pripravlja za docenturu slav. filologije u našem sveučilištu. On uređuje zajedno sa mnom, kako ćete biti opazili, naš folkloristički 'Zbornik', pošto se Akademija oslobodila nesretnoga Radića. Taj je dr. Dragutin Boranić vrlo ozbiljan i savjestan čovjek, koji doduše malo producira, ali mnogo čita i uči."¹⁷ Nakon svojevrsnog dvogodišnjeg probnog roka, Boranić je samostalno uređivao ZNŽO sve do 1940., a u njegovu je uređivanju sudjelovao sve do konca života.¹⁸ Mogućnost svoje suradnje u ovoj publikaciji Polívka je prvi put spomenuo u pismu generacijski mu bliskom Milivoju Šrepelu, koji mu je prethodno,

¹² Jiří Horák, Jiří Polívka (Vzpomínka jubilejní.), *Národopisný věstník československý*, sv. 21, Prag 1928., str. 1-16. Kako je Polívka u ožujku 1876. napunio 18 godina i iste je godine završio gimnaziju, malo je vjerojatno da je, kako je u nekrologu Polívki naveo Ivan Esih, Polívka u Zagrebu studirao 1875.-1876. kao prvi češki student Zagrebačkog sveučilišta. Prema: Ivan Esih, Jiří Polívka. Smrt učenjaka i prvog češkog slušača Zagrebačkog sveučilišta, *Obzor*, br. 69, Zagreb 1933., str. 2 (23.III.1933.). I u Polívkinom životopisu koji se nalazi u dokumentaciji za njegov izbor u zvanje izvanrednog profesora na praškom sveučilištu nalazi se podatak da je ljetni semestar 1880. proveo na zagrebačkom sveučilištu (Anna Zelenková, Jiří Polívka v dokumentoch archívu Univerzity Karlovej (príspevok k dejinám prežskej slavistiky na prelome 19. a 20. stor.), u: *Jiří Polívka v kontexte literatúry a folklóru*, sv. 2, str. 193).

¹³ Polívka je u *Starinama* objavio radove: Bugarsko četverojevanđelje u biblioteci českog muzeja u Pragu, *Starine*, sv. 19, Zagreb 1887., str. 193-250; Opisi i izvodi iz nekoliko jugoslavenskih rukopisa u Pragu, *Starine*, sv. 21, 1889, str. 184-224; sv. 22, 1890., str. 195-220; sv. 24, 1892., str. 113-160; Srednjobugarsko jevanđelje Srečkovićevo i njegov odnošaj prema ostalim crkveno-slovenskim verzijama jevanđelja, *Starine*, sv. 29, Zagreb 1898, str. 95-256. Tri pisma koja je u vezi s objavljivanjem ovih priloga Polívki uputio Franjo Rački objavljena su u: Ivan Pederin, Pisma Franje Račkoga u Prag, *Croatica et Slavica Iadertina*, sv. 4, Zadar 2008, str. 377-378. Pogreškom je navedeno da su pisma upućena Josefu Jirečku.

¹⁴ Vidi primjerice njegov prikaz 1. knjige ZNŽO u *Zeitschrift für österreichische Volkskunde*, sv. 3, Beč 1898., str. 186-187.

¹⁵ ZNŽO, sv. 2, 1897, str. 495, 504; sv. 3, 1898., str. 331-333, 322-324.

¹⁶ ZNŽO, sv. 7, 1902., str. 397-399.

¹⁷ Prema: Dragutin Boranić [nekrolog], *Slovo – časopis Staroslavenskog instituta*, sv. 6-7-8, Zagreb 1957., str. 339.

¹⁸ Suurednik s T. Maretićem u sv. 7 (1902.) i sv. 8 (1903.), samostalno od sv. 9 (1904.) do sv. 32 (1940.), s M. Gavazzijem sv. 33 (1949.), s I. Rubićem sv. 34 (1950.), s M. Gavazzijem sv. 35 (1951.), s I. Rubićem sv. 36 (1953.), s M. Gavazzijem sv. 37 (1953.) i sv. 38 (1954.).

kako je vidljivo iz ovdje objavljene korespondencije, preporučio Nikolu Andrića kao pouzdanog referenta koji bi za *Věstník slovanské filologie a starožitností* mogao napisati bibliografije hrvatske i srpske književnosti i etnologije. Komentare uz drugi dio zbirke Strohalovih narodnih pripovijedaka¹⁹ počeo je pisati za *Národopisný sborník česko-slovanský*, koji je u međuvremenu promijenio formu i orijentirao se na veće izvorne studije. Znajući da je s novim urednicima i ZNŽO od 1902. promijenio svoju strukturu, tako da je u prvom dijelu (kojeg je uređivao Tomo Maretić) donosio članke, u drugom (ur. Boranić) građu o narodnom životu, a u trećem (ur. Maretić) različite vijesti i prikaze knjiga, posredno je, preko Šrepela, svoje komentare ponudio ovom časopisu, namijenivši ih posljednjoj rubrici kao svojevrstan referat o novoj publikaciji. Maretić ih je načelno prihvatio za objavljivanje, a daljnju je korespondenciju s autorom preuzeo mlađi Boranić. Na prijedlog Maretića i Boranića, rukopis je službeno prihvaćen za objavljivanje na sjednici Akademijinog Odbora za sabiranje spomenika tradicionalne literature 19. srpnja 1903.,²⁰ i objavljen je u drugom svesku ZNŽO za istu godinu.²¹ Shvativši vrijednost Polívkinog priloga ne samo u slučaju konkretne Strohalove zbirke već i u širem paradigmatskom smislu, Boranić ga je premjestio u prvu rubriku, među znanstvene studije, pod naslovom "Paralele narodnim pripovijetkama u Strohalovu zborniku II". Polívka je Strohalu zamjerio suhoparnost, prečestu upotrebu tuđica, izostanak zanimljivih uvoda i svršetaka, kao i moralnih sentenci u pripovijestima, dok je glavnu vrijednost knjige našao "poglavitito u tome, što nam on pokazuje kako su daleko rašireni različiti sujeti i motivi i kako su ovdje sačuvani i obrađeni", smatrajući zbornik "obilatim i opsežnim prilogom o životnoj snazi i opadanju narodnih tradicija".²² I sam naslov Polívkinog teksta pokazuje da kritike koje su se odnosile na koncepciju i pojedina mjesta u Strohalovoj zbirci nisu najvažniji momenti ovoga teksta, već su to paralele, usporednice s usmenim književnostima drugih naroda, koje su konkretne hrvatske narodne pripovijesti smještale u širi kontekst, a mogao ih je priopćiti samo takav široko akademski obrazovan slavist i poznavatelj recentne, uz ovu problematiku vezane znanstvene literature, kakav je bio profesor Polívka. Kako nije htio gomilati citate, njegove se "Paralele" najvećim dijelom sastoje od uputa na "komentare k drugim pripovijetkama, gdje će čitalac naći obilat materijal", pa se u popisu literature na kraju ovog razmjerno kratkog teksta nalazi čak 120 bibliografskih jedinica.

U prosincu 1903. Polívka je izabran za dopisnog člana JAZU, i nastavlja se njegovu dopisivanje s Boranićem, koji ga u pismu od 17. prosinca 1903. moli da novim priložima nastavi suradnju sa ZNŽO. Iz Šrepelovog pisma Polívki od 30. prosinca iste godine doznajemo da je Boranić Polívku spremno potpomagao, Polívka je na

¹⁹ *Hrvatskih narodnih pripovijedaka knjiga II: narodne pripovijetke iz grada Karlovca, sela Lokava, Delnica i trgovišta Vrbovskoga*, sabrao Rudolf Strohal, Karlovac 1901.

²⁰ *Ljetopis JAZU za godinu 1903.*, Zagreb 1904., str. 26.

²¹ Đuro Polívka, *Paralele narodnim pripovijetkama u Strohalovu zborniku II*, ZNŽO, knj. 8, sv. 2, Zagreb 1903., str. 161-182.

²² Polívka, *Paralele*, str. 164.

Šrepelov poticaj od Boranića tražio i dobio pomoć u prikupljanju hrvatskih usmenih pripovijedaka koje su mu nedostajale za paralele zbirkama bajki braće Grimm, na kojima je dugo radio s njemačkim slavistom Johannesom Bolteom,²³ a svoje je etnografske i folklorističke radove redovito slao Boraniću. Posebno je zanimljivo Boranićevo pismo od 7. travnja 1906., u kojem Polívki daje iscrpne savjete u vezi pribavljanja autohtonih hrvatskih predmeta od tekstila za Národní museum u Pragu, i upućuje ga na poduzeće Salamona Bergera kao proizvođača, te na Jelicu Belović-Bernadzikowsku kao na kompetentnu osobu koja bi mogla izvršiti selekciju predmeta za Národní museum. Nakon nekoliko Boranićevih molbi, Polívka je 25. svibnja 1905. najavio okvirnu temu svog drugog rada za ZNŽO: "Mislim, da istražim upliv pripovijedaka iz "Tisuć i jedne noći" na narodne tradicije slavenske i glavno jugoslavenske, jesu li se širile iz štampanih prijevoda ili putem usmenim, da li je tu jači upliv turskih tradicija na tradicije jugoslav. i t. d." Polívkina su istraživanja nakon dvije godine rezultirala komparativnom analizom različitih verzija bajke o Ali-babi i četrdeset razbojnika kod različitih evropskih, prije svega kod slavenskih naroda.²⁴ Boranić u pismu od 8. svibnja 1907. nije krio svoje zadovoljstvo ovim radom, kao ni važnost šire svrhe njegovog objavljivanja: "Nedostatke nekih rasprava, koje ste spomenuli, ja sam vrlo dobro osjećam, te mi ne će biti nepravo, ako to u svojoj obznani istaknete. Zato mislim, da će pored velike svoje vrijednosti Vaša rasprava o Ali-Babi i u tom smjeru povoljno utjecati: iz nje će vidjeti naši ljudi, koliki je znanstveni aparat potreban, da se o ovakvim stvarima uzmogne pisati. Tko *tako* ne može, neka se kani ovakvih poslova te se prihvati tema, za koje je spreman!"

Iz ovog, kao i iz idućeg Boranićevog pisma Polívki, saznajemo da mu je Polívka prigovorio što se ZNŽO objavljuju narodne pripovijesti bez znanstvenog aparata, tj. bez pratećih komentara i paralela. Najbolji su primjer za to bili su prilozi Vladimira Ardalića,²⁵ koji je od formalnog obrazovanja imao tek tri razreda pučke škole, što ga nije sprečavalo da marljivo i s entuzijazmom prikuplja i narodno blago bukovičkog kraja. Prema Dragi Roksandiću, elitni se kulturni projekt "otkrića naroda" koji je pokrenuo Odbor za narodni život i običaje JAZU oslanjao upravo na takve vrijedne terenske radnike, "obične" ljude kakav je bio Ardalić.²⁶ S druge strane, malobrojni su tadašnji znanstveni autoriteti s područja etnologije i folkloristike iz razumljivih razloga bili premalo posvećeni terenskom radu, pa je i Polívka, premda je nastojao putovati što je više mogao, zbog dužnosti na sveučilištu bio uglavnom vezan uz Prag. Kada je Polívka Boraniću napomenuo da bi bio voljan napisati komentare uz neke narodne pripovijetke, Boranić je to spremno prihvatio i krajem svibnja 1908.

²³ *Anmerkung zu den Kinder- und Hausmärchen der Bruder Grimm*, sv. 1-4, Leipzig 1913.-1932.

²⁴ Đuro Polívka, Ali-Baba i četrdeset razbojnika. Prilog komparativnom izučavanju narodnih pripovijedaka, ZNŽO, sv. 12/1, Zagreb 1907., str. 2-48.

²⁵ Vladimir Ardalić (1857.-1920.), zemljoradnik iz Đevrsaka u bukovičkom kraju, skupljač folklorne građe i čest suradnik ZNŽO.

²⁶ Drago Roksandić, Vladimir Ardalić o sebi i drugima – drugi i Ardalić, *Godišnjak Titius*, sv. 4, Split 2011., str. 39.

počeo mu u korekturnim arcima slati narodne pripovijesti koje je zapisao Ardalić. Prema prvotnoj Boranićevoj zamisli tih je pripovijesti trebalo biti četrnaest, ali je na kraju, četiri i pol mjeseca nakon što je Polívka dobio prve arke, u ZNŽO objavljeno osamnaest pripovijesti s Polívkinim komentarima.²⁷ Nakon objavljivanja ovoga priloga ni u Polívkinjoj niti u Boranićevoj ostavštini više ne nalazimo tragova međusobne korespondencije, osim jednog Polívkinog pisma Boraniću od 24. ožujka 1930., koje svjedoči da su ipak dugo ostali u kontaktu.

Stjepan Babić je, upozoravajući na Boranićev etnološki i folkloristički rad, isti nazvao “nevidljivim”, ilustrirajući koliko se o njemu malo zna.²⁸ Više momenata u korespondenciji koja slijedi ukazuju na konkretne Boranićeve aktivnosti na ovom polju. Prvo, riječ je o pomoći koju je pružao Polívki – ne samo kroz prikupljanje literature o pučkim običajima i usmenoj književnosti o hrvatskim krajevima, nego i kroz savjete praktične prirode (primjerice za nabavu autohtonih tekstilnih proizvoda), a vidimo da su neke od njegovih sugestija bile i metodološke naravi, kao u pismu od 29. svibnja 1908.: “Uopće bi možda dobro bilo, da se u nauci ustanove karakteristični natpisi za pojedine pripovijesti, udešeni po motivima, neke formule, po kojima bi se odmah vidjelo, što je u dotičnoj pripovijetki glavno. Vama, kao tako odličnomu poznavaću tradicionalne književnosti, ne bi teško bilo sastaviti i ustanoviti takve natpise, kojima bi se onda mogli služiti izdavači nar. pripovijesti. Različni dojakošnji natpisi često su vrlo nespretni te ništa ne znače. Dok se ta stvar ne uredi, držao sam, da će bolje biti označivati pojedine pripovijesti brojevima.”

Drugo, Boranić je ranije, kao apsolvent, objavljivao prepjeve iz lirike Vrchlickog u sarajevskoj “Nadi”, i dobro je poznavao češki jezik, te je s češkog preveo i sve Polívkine radove objavljene u ZNŽO. Koliko sam mogao primijetiti, uz njih nigdje nije naznačeno ime prevoditelja, što je svakako pridonijelo “nevidljivosti” ovog dijela Boranićevog rada. Bilo bi zanimljivo s lingvističkog aspekta istražiti ove njegove prijevode u kontekstu tadašnjeg razvoja hrvatske etnološke i folklorističke terminologije, tim više što je Boranić bio jezikoslovac, i što ZNŽO nije objavljivao puno prijevoda s drugih jezika. Treće, iz korespondencije vidimo da je Boranić, nastojeći podići znanstvenu razinu pisanja o folkloru i narodnoj umjetnosti, privolio Polívku da u njegovom *Zborniku* objavi studiju o Ali-babi, koju je Boranić smatrao uzorom, gotovo obrascem za akademsko pisanje o usmenoj književnosti. Četvrto, uredničkim je nastojanjem tu akademsku razinu na stranicama ZNŽO u prilogu “Narodne pripovijetke iz Bukovice u Dalmaciji” spojio sa zapisima usmene književnosti s terena, koji bi, da nisu praćeni Polívkinim paralelama, bili objavljeni bez ikakvih

²⁷ Narodne pripovijetke iz Bukovice u Dalmaciji, pobiležio V. Ardalić, komentare napisao Dr. Đ. Polívka, ZNŽO, sv. 13/2, Zagreb 1908., str. 161-232.

²⁸ Stjepan Babić, Vidljivi i nevidljivi rad Dragutina Boranića, *Zaprešićki godišnjak*, sv. 5, Zaprešić 1995., str. 166-169.

komentara²⁹ ili bi bili praćeni komentarima samoukog Ardalića.³⁰ Na koncu, iz Boranićevih se posljednjih poznatih nam redaka koje je uputio Polívki može naslutiti kako se namjeravao ne samo kao urednik, nego i kao priređivač posvetiti objavljivanju usmene književnosti, a do tada je njegov autorski udio u *ZNŽO* bio ogranićen na preglede časopisa i nekrologe, kako navodi u pismu od 13. listopada 1908.: "Dokora ću u 'Zborniku' početi priopćavati priloge za historiju hrv. i srp. folkloristike, i u njoj ću skupiti mnořtvo nar. pripovjedaka, koje sada leže zakopane u različnim starijim časopisima i novinama. Kako se do njih teřko dolazi, to ću ih iscrpljivo ekscerpirati, pa se nadam, da će i taj posao nešto koristiti studiji nar. pripovijedaka."³¹ Ovu je svoju namjeru Boranić započeo ostvarivati 1912. priložima "Iz života turskih sužnjegah"³² i "Vragovi i vjeřtice",³³ ali se ubuduće, zauzet drugim poslovima, u tom poslu ipak nastavio oslanjati na druge suradnike.

²⁹ Primjerice u: Narodne pripovijetke (Đevrske u Dalmaciji), zapisao Vladimir Ardalić, *ZNŽO*, sv. 10/1, Zagreb 1905., str. 130-143.

³⁰ Primjerice u: Vukodlak (Bukovica u Dalmaciji), napisao Vladimir Ardalić, *ZNŽO*, sv. 13/1, Zagreb 1908., str. 148-154.

³¹ Vidi pismo br. 28 u prilogu.

³² *ZNŽO*, sv. 12/1, Zagreb 1912., str. 186-190.

³³ *ZNŽO*, sv. 12/2, Zagreb 1912., str. 365-372.

PISMA

Polívka Boraniću, 1. 5. 1900.

Praha – Kr. Vinohrady, Hálk. tř. č. 49

I/V 1900

Velectěný pane kollego!

S ustrnutím jsem shledal v přiložených úsudcích u VI-ho sv. našeho Sborníka také úsudek dra Fr. S. Krausse z "Urquell" nezměněně otištěný.

Račte býti ujištěn, že se to stalo úplně bez mého vědomí. Neviděl jsem to ani v korektuře. Vina moje záleží jen v tom, že jsem to ponechal kanceláři našeho národopisného musea, a nedal si předložit korekturu. Spěchal jsem ke konci března, abych tisk ukončil, jelikož jsem 1. dubna již se vydal na delší cestu. Vrátil jsem se tyto dni na samém konci dubna a tu jsem shledal k velké své lítosti, co se stalo.

Nemusím se snad zvlášť namáhati, abych Vás ujišťoval, že naprosto neschvaluju nezřízený útok p. Fr. S. Krausse na Vaši akademii, neboť sám měl jsem čest, že byly mé práce od Vaší akademie přijaty a vytištěny. Již s této čistě osobní stránky jest naprosto nemyslitelné, že bych mohl vůbec kdy schvalovati podobný odsudek.

Račte přijmouti výraz mé nejhlubší úcty.

Zcela Váš oddaný

J. Polívka

PRIJEVOD:

Praha – Kr. Vinohrady, Hálk. tř. č. 49

I/V 1900

Velepoštovani gospodine kolega!

Sa zaprepaščenjem sam među prosudbama priloženima VI. svesku našega Sborníka primijetio bez ikakvih izmjena otisnutu prosudbu dr. Fr. S. Kraussa iz "Urquella".³⁴

Izvolite biti uvjereni, da se to dogodilo bez moga znanja. Nisam to vidio ni u korekturi. Moja krivica leži jedino u tome, da sam stvar prepustio uredu našeg národopisnog muzeja,³⁵ i nisam tražio korekturu na uvid. Žurio sam, nastojeći da se tisak

³⁴ Friedrich Salomon Krauss (1859.-1938.), etnolog i folklorist rođen u Požegi, u Beču je od 1890. uređivao folkloristički časopis *Am Ur-Quell*, 1897.-1898. pod naslovom *Der Urquell*. Kratki tekst zbog kojeg se Polívka ispričavao objavljen je na 5. stranici posebnog otiska naslovljenog *Hlasý o Národopisném Sborníku Českoslovanském* i priloženog uz 6. svezak časopisa *Národopisný sborník českoslovanský* (1900.), kojeg je Polívka uređivao od 1900. Njegovim sjedinjenjem s *Věstníkom Národopisného muzeja českoslovanského* (1906.) nastao je *Národopisný věstník českoslovanský*, kojeg je Polívka uređivao sve do pred smrt 1933.

³⁵ *Národopisný sborník českoslovanský* izdavali su Národopisná společnost českoslovanská i Národopisné museum českoslovanské.

dovrši do kraja ožujka, jer sam već 1. travnja išao na duži put.³⁶ Vratio sam se ovih dana, pred sam kraj travnja, i tu sam vidio što se, na moju veliku žalost, dogodilo.

Kako sam imao tu čast, da je Vaša akademija primila i objavila moje radove, ne moram se valjda posebno truditi kako bih Vas uvjerio da se ne slažem s neobuzdanim napadom gospodina Fr. S. Kraussa na Vašu akademiju. Već s te sasvim osobne strane, jednostavno je nezamislivo, da bih ja ikada odobrio takav negativan sud.

Izvolite primiti izraz mog najdubljeg poštovanja.

U potpunosti Vaš odani

J. Polívka

Šrepeľ Polívki, 24. 11. 1900.

Zagreb 24/11 1900

Poštovani gospodine družo!

Oprostite, što Vam tek istom sada odgovaram na Vaše milo pismo. Tomu je uzrokom moja bolest, od koje se još nisam oslobodio. Progoni me već duže vremena ljuta groznica, te tako sam evo i zakasnio odgovoriti.³⁷

Veoma bih se rado odazvao Vašemu pozivu, za koji Vam zahvaljujem, ali na žalost ne mogu. Jedno zaokupljen sam mnogim poslovima, a drugo smeta mi bolest tako, da ne znam, hoću li moći svršiti i one radnje, koje sam obrekao akademiji i Matici. Ali ću svakako gledati, da Vam što prije nagjem referenta bar za hrvatski dijel naše književnosti. Do sada ga još nisam našao. Svakako ću vam za *kratko* vrijeme javiti rezultat.

Promjeni Věstníka od srca se radujem, jer sam uvjeren, da će uz ovake i ovolike vješte ruke lijepo napredovati i mnogo koristi donijeti slavenskoj filologiji.³⁸

S usrdnim kolegijalnim pozdravom

Vaš odani štovalac

Milivoj Šrepeľ

(Jurjevska ul. 18)

³⁶ Polívka je u travnju boravio u Beogradu i nekoliko dana u Sofiji. O tome je pisao Vatroslavu Jagiću u pismu od 2. svibnja 1900. (Pisma J. Polívke V. Jagiću, Rukopisna zbirka Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, R4610b).

³⁷ Šrepeľ je 1896. obolio od malarijske groznice (vidi pismo br. 13), i zdravlje mu se neprekidno pogoršavalo sve do smrti u veljači 1905.

³⁸ *Věstník slovanské filologie a starožitností* bio je koncipiran kao bibliografski godišnjak koji je donosio popis objavljenih radova s područja slavenske filologije za prethodnu godinu. Objavljena su dva sveska ove publikacije, 1901. (za 1900.) i 1902. (za 1901.). U prvom je svesku Polívka uređivao dijelove "Historie literatur slovanských do konce XVII. stol." (str. 72-123) i "Národopis" (str. 124-204), a u drugom dijelove "Historie literatur slovanských do polov. XIX. stol" (str. 79-179) i "Národopis" (str. 180-252). Šrepeľ spominje "promjenu Věstníka" jer mu je prethodio *Věstník slovanských starožitností* (1898.-1900.), koji je uređivao i izdavao češki arheolog i etnolog Lubor Niederle (1865.-1944.), poslije jedan od suurednika *Věstníka slovanské filologie a starožitností*, koji su uređivali još trojica njegovih kolega, profesora s praškog Filozofskog fakulteta: František Pastrnek, Josef Zubatý i Jiří Polívka.

Šrepeľ Polívki, 26. 11. 1900.

Zagreb 26/ii 1900

Jurjevska u. 18

Mnogo poštovani gospodine!

Mogu Vam već danas javiti, da sam Vam našao referanta za hrvatski i srpski dio naše književnosti, koji će Vam i s ljubavlju i s razumijevanjem pisati izvješća. To je prof. dr. Nikola Andrić,³⁹ koji se sada upravo habilitira za XVIII. stoljeće hrvatske i srpske književnosti na osnovu svoje nove rasprave "Izvori kajkavskih drama".⁴⁰

Prof. Andrića mogu Vam mirne duše preporučiti. On je nekoliko godina bio dramaturg našega kazališta, te ga je to bilo odvelo od starije književnosti, ali sada već 2 godine marljivo radi na polju historije književnosti. On je učenik prof. Jagića, koji mu takogjer priznaje talenat.⁴¹ Jamačno ga poznaje i g. prof. Pastrnek.⁴²

Molim Vas, da mu izvolite pisati, što želite imati; njegova je adresa: Zagreb, Trenkova ulica (u vlastitoj kući).

On se je u velike obradovao mojemu pitanju, bi li se eventualno htio odazvati Vašemu pozivu na suradnju, te me uvjerava, da će nastojati što bolje oko povjerene zadaće.

On jednako prati obje strane naše literature, a poznaje srpske književne prilike iz autopsije, jer češće zalazi u Biograd, gdje mu je udata svast[ika]. Na žalost ima još dosta naših književnika, koji nijesu našli, da bi bilo vrijedno upoznati Biograd.

S odličnim poštovanjem

Vaš iskreni

Milivoj Šrepeľ

³⁹ Nikola Andrić (1867.-1942.), hrvatski književnik, filolog, urednik i dramaturg, u oba je sveska *Věstníka slovanské filologie a starožitností* surađivao na izradi pregleda radova o hrvatskoj i srpskoj književnosti i etnologiji.

⁴⁰ Nikola Andrić, *Izvori starih kajkavskih drama*, *Rad JAZU*, sv. 146, Zagreb 1901., str. 1-77.

⁴¹ Vatroslav Jagić (1838.-1923.), slavist. Andrić je bio Jagićev student dok je studirao slavistiku u Beču (1887.-1889.). Prema: Vinko Brešić, Nikola Andrić (1867.-1942.), u: Nikola Andrić, *Pod apsolutizmom – Iz ratničke književnosti hrvatske*, Vinkovci 1994., str. 99-100. Dio korespondencija N. Andrića i V. Jagića iz razdoblja 1890.-1918. sačuvan je u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (signatura R 4610a- b), a analiza ovih pisama objavljena je u: Ivana Mandić Hekman, *Iz korespondencije Nikole Andrića s Vatroslavom Jagićem u razdoblju od 1890. do 1918.*, *Adrias*, sv. 17, Split 2010., str. 77-101.

⁴² František Pastrnek (1853.-1940.), češki slavist, od 1895. bio je izvanredni profesor slavenske filologije na Karlovom sveučilištu u Pragu, pa je moguće da je Nikola Andrić bio i njegov student. Pastrnek je u oba sveska *Věstníka slovanské filologie a starožitností* uređivao dijelove o slavenskom jezikoslovlju i staroslavenskoj paleografiji. <http://www.ujc.cas.cz/lingviste/pastrnek-frantisek.html>

Polívka Boraniću, 28. 2. 1903.

Praha Vinohrady, Hálk. 49
28/II 03

Velectěný pane kollego!

Začal jsem před časem sestavovati komentář ke Strohalově sbírce chorvatských pohádek II, jak jsem dříve je psal do Národopisného Sborníka našeho, do Jagićova Archivu a j. Myslel jsem původně, že jej sestavím pro náš Národopisný Sborník, ale teď nemáme naději, že bych takovou práci mohl tam umístiti, jelikož Národopisný Sborník změnil svou vnější formu, bude nyní podávati větší samostatné spisy, a takové právě jsou na řadě.

Když jsem pak četl, že Váš Zbornik za narodne običaje změnil svou formu a bude přinášeti též referáty, myslel jsem, že by snad práce tato mohla se hoditi do toho časopisu. Posílám Vám tedy na ukázkou, několik stránek z toho komentáře ke sbírce Strohalově s uctivou prosbou, abyste je láskavě prohlédl a s prof. Maretičem o tom promluvil, nehodila li by se taková práce do Vašeho Zborníka. Promiňte la-skavě, že Vás tou prosbou obtěžuju, ale spoléhám ve Vaši vzácnou ochotu.

Až bych dostal příznivou odpověď od Vás neb redaktora "Zborníka", pustil bych se do další práce. Jak ráčíte uviděti z přiložených lístků, poukazuju v první řadě na podobné verze jihoslovanské a na příbuzné tradice jích národů sousedních.

V Berlinském Zeitschrift für Volkskunde vyjde brzy moje zpráva o jihoslovanských pracích folkloristických za 1901 – 02 r. Z občasných referátů Brücknerových "Slavische Volkskunde" byla vyňata lidověda jihoslovanská a (velko)ruská a svěře-na nyní mně. Brückner je skutečně macešsky odbýval, a doufám že nyní na západě více zvědí o Vaší práci.

Našeho Věstníka slav. filologie sv. II začne se tyto dni rozesílati. Obávám se ve-lice, že bude poslední! O chuť k práci by nebylo, ale vydávání jeho presahuje naše finanční síly. Ač máme různé podpory, jest podnik ten silně passivní, podpory ne-stačí ani na tisk, a my nejen že zadarmo pracujeme, máme nyní ještě potěšení značný deficit zaplatiti ze své kapsy. Kdybychom byli boháči, mohli bychom ještě si dopřáti takový luxus, ale když kapsy naše jsou mělké...

Znamenám se ve vší úcti

oddaný

J. Polívka

PRIJEVOD:

Praha Vinohrady, Hálk 49

28/II 03

Velepoštovani gospodine kolega!

Počeo sam prije nekog vremena sastavljati komentar uz Strohalovu zbirku hrvatskih pripovijedaka II, kako sam ih prije pisao za naš Národopisný sborník, za Jagičev Archiv⁴³ i druge. Prvotno sam ga namjeravao sastaviti za naš Národopisný sborník, ali sada nema nade da bih takvu radnju tamo mogao smjestiti, jer je Národopisný sborník promijenio formu. Objavljivat će veće samostalne spise, i upravo su takvi sada na redu.

Kada sam pročitao, da je Vaš Zbornik za narodne običaje promijenio svoju formu i da će donositi i referate, mislio sam, da bi ova radnja možda odgovarala tom časopisu. Šaljem Vam ovdje nekoliko pokaznih stranica iz toga komentara uz Strohalovu zbirku, s poštovanjem Vas moleći da ih ljubazno pregledate i s prof. Maretićem⁴⁴ porazgovarate o tom, bi li takva radnja bila prikladna za Vaš Zbornik. Oprostite što Vas opterećujem tom molbom, ali oslanjam se na Vašu nesvakidašnju susretljivost.

Ukoliko bih od Vas ili od urednika "Zbornika" dobio pozitivan odgovor, nastao bih posao. Kako izvolite vidjeti iz priloženih stranica, u prvom redu ukazujem na slične južnoslavenske verzije i na srodne tradicije drugih susjednih naroda.

U berlinskom će Zeitschrift für Volkskunde uskoro izaći moje izvješće o južnoslavenskim folklorističkim radnjama za g. 1901. – 02.⁴⁵ Iz povremenih Brücknerovih referata "Slavische Volkskunde" izuzet je južnoslavenski i (veliko)ruski narodopis, i povjeren je meni.⁴⁶ Brückner se prema njemu zaista maćehinski ponašao, i vjerujem kako će sada na zapadu više doznati o Vašem radu.

Naš će se Věstník slovanské filologie sv. II. ovih dana početi razasiljati. Jako se bojim, da će biti posljednji. Ne zbog nedostatka volje za rad, nego zato što njegovo izdavanje premašuje naše financijske snage. Iako dobivamo različite potpore,⁴⁷ riječ je o vrlo pasivnom projektu, potpore nisu dovoljne ni za tisak, a mi ne samo da radi-

⁴³ *Archiv für slavische philologie*, najstariji i tada najutjecajniji znanstveni slavistički časopis, koji je 1875. u Berlinu pokrenuo Vatroslav Jagić. Polívka je u njemu surađivao od 1885.

⁴⁴ Tomislav (Tomo) Maretić (1854.-1938.), hrvatski jezikoslovac, uz D. Boranića suurednik 7. i 8. knjige ZNŽO (1902.-1903.).

⁴⁵ Polívka je u berlinskom časopisu *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde* od 1903. do 1913. povremeno objavljivao preglede južnoslavenske i ruske etnografske literature. Prema: Jiří Horák, *Soupis prací prof. dra J. Polívky*, u: *Sborník prací Prof. Dr. J. Polívkovi k šedesátým narozeninám*, usp. Jiří Horák, Praha 1918., str. 256.

⁴⁶ Pod "Slavische Volkskunde" Polívka misli na povremenu rubriku "Neuere Arbeiten zur slavischen Volkskunde" u spomenutom *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*. Ovu je rubriku uređivao njemački slavist Aleksander Brückner (1856.-1939.), a nakon što je Polívka 1903. preuzeo skrb o novostima iz etnologije ruskog i južnoslavenskih naroda, Brückner je nastavio izvještavati o novim poljskim, češkim i ukrajinskim etnološkim publikacijama.

⁴⁷ *Věstník slovanské filologie* I-II financijski su podupirali Carska akademija znanosti u Petrogradu, Češka akademija znanosti i umjetnosti i C. i kr. ministarstvo kulture i prosvjete u Beču.

mo besplatno, nego sada imamo i to zadovoljstvo, da značajan deficit moramo platiti iz vlastitog džepa. Kada bismo bili bogati, mogli bismo si dopustiti takav luksuz, ali kad su naši džepovi plitki...

Bilježim se sa svim poštovanjem, odani
J. Polívka

Šrepel Polívki, 6. 3. 1903.

Zagreb 6/3 1903.

Mnogopoštovani gospodine družo!

Primio sam Vaše milo pismo od 28. pr. mj. zajedno s početkom Vašega rukopisa. Samo se po sebi razumije, da će "Zbornik" rado primiti Vašu radnju. Ja sam Vam upravo zahvalan, što ste se Vi, kao najbolji specijalista u tom području, latili i naše gragje. Kad sam kolegi Maretiću predao Vaš rukopis, rekao mi je, da je upravo namjeravao poslati Vam i najnoviju svesku našega Zbornika i ujedno Vas zamoliti za suradnju. Megjutim ste nas ugodno pretekli. Děkujú Vám z toho!

Radujem se II. svesku "Věstníka", ali žalim, što bi to mogao biti ujedno i konac u istinu krasno i sretno započetoga pothvata. Ne bi li se ipak dalo udesiti, da se češka akademija zauzme za to lijepo djelo? Meni vaše prilike nijesu sasvim poznate, ali držim, da češka akademija ne bi smjela žaliti troška oko takova pothvata. Vaš se "Věstník" ovdje mnogo više svidio nego ruski, jer je podavao jasniju i potpuniju orijentaciju. U ostalom bilo kako mu drago, razumljivo je, da Vam je teško podnositi ne samo golem posao nego i znatan deficit. Sudeći po pripravama bit će 2. svezak ruskoga popisa potpuniji od prvoga. U ostalom ruska akademija i može, da namiri i veće troškove.

Ja već jedno dva mjeseca bolujem od malarije, te ću za koji dan ostaviti Zagreb, da se malo oporavim u svježem zraku našega Zagorja. Htio sam otići u Beč, da ona-mo porađim, ali me liječnik odvraća. Ostat ću u Zagorju od prilike mjesec dana (do Uskrsa), a adresa mi je "Belec – Budinščina". S akademijom našom bit ću u neprestanom savezu, jer sam član redakcionoga odbora zajedno s Maretićem i Musićem,⁴⁸ pa ako bi bila potreba, izvolite mi samo pisati.

Hoćete li ove godine u Peterburg? Ja namjeravam poći, ako mi ikako dopusti zdravlje.

⁴⁸ August Musić (1856.-1938.), hrvatski filolog, tada knjižničar JAZU. Vjerojatno je ovdje riječ o Akademijinom Odboru za sabiranje spomenika tradicionalne literature, u kojem su, pored Musića, Maretića i Šrepela bili i Đuro Arnold, Dragutin Boranić, Spiro Brusina, Pero Budmani, Ivan Milčetić i Tade Smičiklas. Prema: *Ljetopis JAZU za godinu 1903.*, Zagreb 1904., str. 6-7.

Ugodno se sjećam kratkih časova, koje sam s Vama probavio,⁴⁹ pa Vas najusrdnije pozdravljam
u odanom poštovanju
Vaš
Milivoj Šrepel

Šrepel Polívki, 21. 3. 1903.

Štovani gospodine družo! Upravo na odlasku iz Zagreba primio sam Vaš II. godišnjak,⁵⁰ pa Vam za krasni i korisni ovaj dar usrdno zahvaljujem. – Ja se sada, boraveći u ovoj zagorskoj svježini, nahodim mnogo bolje, te se nadam, da ću se sasvim oporaviti. – Srdačno Vas pozdravljam u poštovanju

Vaš odani
Milivoj Šrepel
Belec – Budinščina 21/3 1903

Polívka Boraniću, 18. 5. 1903.

Kr Vinohrady, Hálk. 49
18/V 03

Velectěný Pane!

Posílám Vám tímto další větší část svého komentáře Strohlovoy sbírky II pro Váš Zborník. Přidal jsem ještě seznam spisů mnou citovaných. Ten by se v korektuře měl popřípadě ještě doplnit z části, kterou jsem Vám napřed poslal. Citát Бос. Вила račte prosím doplnit sám: nemám zde časopis tento po ruce; kdykoliv ho potřebuju, musím obtěžovati správu Vaší univ. biblioteky.

Vyprošuju si s korekturou též můj český original, abych mohl případné omyly dle možnosti opravit.

O prázdninách budu meškati ovšem mimo Prahu. Snad pojedu na Bled⁵¹ a odamtud koncem srpna (kolovoza) přes Záhřeb do Bělehradu k rodině mé ženy. Není to ale dosud jisté. Kdyby k tisku mělo již dojít o prázdninách, oznámil bych Vám v čas svou adresu definitivnu!

Otisk mé zprávy z ZsVVK a moje bibliograf. poznámky k látce Vás zajímavící doufám že Vás správně došly.

S veškerou úctou Vám oddaný
J. Polívka

⁴⁹ Polívka i Šrepel vjerojatno su se sreli za vrijeme nekog od Polívkinih posjeta Zagrebu – primjerice, ljetni je semestar 1880. Polívka proveo na Zagrebačkom sveučilištu, a Zagreb je posjetio i 1893. Prema: *Lexikon české literatury - osobnosti, díla, instituce*, Praha, 1985.-2008., sv. 3/II, str. 1007-1008.

⁵⁰ 2. svezak *Věstníka slovanské filologie a starožitností*.

⁵¹ Polívka je, kako je iz Malog Lošinja napisao Jagiću u pismu od 14.2.1902., od 1901. patio od neurastenije, pa je iz zdravstvenih razloga nastojao što više boraviti na moru i u planinama.

PRIJEVOD:

Kr Vinohrady, Hálk. 49

18/V 03

Velepoštovani Gospodine!

Šaljem Vam sljedeći veći dio svoga komentara Strohalove zbirke II za Vaš Zbornik. Pridodao sam još popis radnji koje sam citirao. Njega bi se po potrebi još trebalo dopuniti u korekturi, iz dijela koji sam Vam već poslao. Citat iz Бос. Виле⁵² izvolite molim Vas sâm dopuniti: nemam ovdje taj časopis pri ruci; kad god ga trebam, moram opterećivati upravu Vaše sveučilišne biblioteke.

Molim Vas uz korekturu također i moj češki izvornik, kako bih mogao popraviti eventualne pogreške.

Za vrijeme praznika ću dakako boraviti izvan Praga. Možda pođem na Bled a odatle koncem kolovoza preko Zagreba u Beograd, do obitelji moje žene. To još nije sigurno. Ako bi tijekom praznika došlo do tiska, javio bih Vam na vrijeme svoju definitivnu adresu.

Nadam se da su do Vas u redu došli otisak moga izvješća iz ZsVVK⁵³ i moje bibliografske bilješke uz građu koja Vas zanima.⁵⁴

Sa svim Vam poštovanjem odani

J. Polívka

Boranić Polívki, 29. 8. 1903.

Zagreb, 29. VIII. 903.

Kačićeva ul. 7.

Mnogo poštovani gospodine,

Vaš je članak ušao u "prvi dio" mjesto u treći ("recensije") poput sličnoga u bugarskom Сборнику.⁵⁵ Prema tome je izmiješan *natpis*. Razumije se, da Vi taj *natpis* možete preinačiti po svojoj volji (Varijante..., bilješke... ili slično).

Prijevod sam ja priredio, te Vam se zań ne će ništa odbiti od honorara. Ako sam gdje krivo razumio original, izvolite takva mjesta naznačiti, pak ću popraviti. U "Zborniku" upotrebljavamo akademijsku grafiku, samo sam u citatima ostavljao lj, nj (ali imena autorâ sa ĺ, ŋ: Vaļavec).

⁵² Босанска вила : лист за забаву, поуку и књижевност, časopis koji je od prosinca 1885. izdavalo Srpsko kulturno društvo "Prosvjeta" u Sarajevu.

⁵³ Zeitschrift des Vereins für Volkskunde.

⁵⁴ Nije jasno o kojim je tekstovima riječ jer je među Polívkinim pismima Boraniću u arhivu Odbora za narodni život i običaje u Odsjeku za etnologiju HAZU sačuvan samo poseban otisak Polívkinog članka "Seit welcher Zeit werden die Greise nicht mehr getötet" (Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, sv. 1, Berlin 1898., str. 25-29).

⁵⁵ Сборник за народни умотворения, наука и книжнина izlazio je u Sofiji od 1889.

Prvu korekturu samoga članka izvrřio sam sâm (poradi hrv. jezika), a dodatak još nije korigiran. Na autore kod toga nijesam toliko pazio, tek napominem, da sam kod Vaļavca izostavļao broj I., koji više puta dolazi u drugom dijelu Vařega rukopisa. Kod letimičnoga pregledavaņa revizije opazio sam, da je sлагаč gotovo svagdje slagao Federowski.

Popis krígâ izvolite popuniti; koliko sam ja spazio, nema tu ovih autora: Bartsch, Kaden, Kennedy, Méril, Pineau, Schneller, Верхратский, a bit će još koji.

Reviziju i korekturu molim da pošaljete ravno meni i to po mogućnosti što prije, da ne zapiņe štampaņe daļih tabaka.

Od članka dobit ćete 50 osobitih otisaka.

S odličnim řtovanem

Dr. D Boranić

Boranić Polívki, 6. 11. 1903.

Zagreb 6. XI. 903.

Vrlo pořtovani gospodine,

Posebni otisak Vařega interesantnoga članka iz Z. VK. neki dan sam primio.⁵⁶ Lijepo Vam hvalim. Gosp. Cosquinu⁵⁷ poslao sam nedavno prijevod iz BV.⁵⁸ – Vaři otisci (50 kom) poslat će Vam se kad izade “Zbor.” Tad ćete primiti i honorara (početkom marta 1904). Ali ako řelite, da Vam se oboje prije pošalje, izvolite mi javiti te će Vam se učiniti po volji. Uz odlično řtovanje i pozdrav

Boranić

Polívka Boraniću, nedatirano

Mnogopořtovani gospodine uredniče!

Ne znam, ako ste dobili moju dopisnu kartu, kojom sam odgovarao na Vaře pitanje, řelim li već posebno izdanje mojih biljeřaka. Napisao sam teda, řto ću Vama bit vrlo blagodaran, ako meni jih pošļjete řto prije. I na drugo Vaře pitanje kazao sam, řto molim, da meni pošļjete “Zbornika za narodni život” od početka na dalje toliko svezaka, na koliko hvati honorar, da meni dakle platite ne novcima, ali knjigama. To nisam tada kazao moře biti dosta jasno, ter dozvoljavam sebi, da to opet pripominjem.

Sa izrazom dubokog pořtovanja

Vař predani

J. Polívka

⁵⁶ Vidi bilj. 54.

⁵⁷ Emmanuel Cosquin (1841.-1919.), francuski etnolog i folklorist.

⁵⁸ Tj. iz časopisa *Bosanska vila*.

Šrepel Polívki, 15. 12. 1903.

Gösting 15/12 903

Srdačno čestitam i ujedno Vam preporučujem akademiju u napredak.⁵⁹ Hvala za poslanu raspravu. Boravim ovdje poradi bolesti. U Zagreb se vraćam u aprilu 1904.

Vaš odani štovalac

M. Šrepel

Boranić Polívki, 17. 12. 1903.

Zagreb 17. XII. 903.

Mnogo poštovani gospodine,

Ponajprije primite moju iskrenu čestitku za članstvo Vaše Jugoslavenske akademije.⁶⁰

Odgovarajući na Vaše pismo moram sa žalošću potvrditi, da Vaše u njem spomenute karte nijesam primio.

Po Vašoj želji Vi ćete primiti sve dosada izašle sveske "Zbornika" i suvišak honorara. To će Vam se poslati u najkraćem roku, čim na to dospije g. gospodarski tajnik akademije.

Što se tiče posebnih otisaka Vašega članka, mogu Vam za sada za Vašu porabu poslati samo jedan eksemplar, premda su i svi ostali već priređeni. Kad sam danas htio da Vam *sve* pošaljem, upozorili su me u akademiji na naše statute i na zakonske propise, po kojima se posebni otisci ne smiju raspačavati prije nego li je izdana i državnome odvjetništvu predana knjiga, iz koje su oni izvađeni. Zato Vas molim, da se strpite, dok ne izađe "Zbornik" – onda će Vam se odmah poslati.

Moleći Vas i ovaj put, da svoga izvrsnog rada ni u buduće ne uskratite "Zborniku", koji se mnogo ponosi Vašim suradništvom, ostajem s odličnim poštovanjem odani

D. Boranić

Šrepel Polívki, 30. 12. 1903.

Gösing 30/12 1903.

Poštovani gospodine kolega!

Primio sam Vaše drago pismo, te od sveg srca želim, da Vam nova godina bude srećna, poglavito da Vam Bog dade zdravlja pune vreće. Vi ste se latili jednoga od najljepših područja, pa mi je milo čuti, da Vas g. Boranić spremno potpomaže. G.

⁵⁹ Historičko-filološki razred JAZU donio je na sjednici održanoj 11.7.1903. odluku da se Polívku predloži za dopisnog člana ovoga razreda. Konačnu je odluku o tom donijela glavna skupština JAZU 10.12.1903. Prema: *Ljetopis JAZU za godinu 1903.*, Zagreb 1904., str. 26 i 45.

⁶⁰ Vidi bilj. 57.

Boranić može Vam lako prikupiti hrvatske narodne pripovijetke, kojih možda još nemate, a koje bi Vam mogle trebati poradi paralela za dopunu Grimmove zbirke.⁶¹ Stojanovića⁶² i Zbirku bosanskih klerika⁶³ jamačno imadete. Manje je poznata Tomićeva⁶⁴ zbirka iz karlovačke okolice; izašla je početkom 70. god. u izvještaju pučkih škola u Karlovcu.⁶⁵ Ima i drugih manjih zbiraka uz narodne pjesme. Najviše je pripovijesti rastreseno po časopisima i po kalendarima.

U nas Hrvata u opće se premalo pazi na pripovijetke; sav interes zaokupljaju pjesme. U "Bos. prijatelju"⁶⁶ ima takogjer dosta pripovijesti iz Jukićeve zbirke.⁶⁷ "Bos. prij." jamačno Vam je poznat. Bilo bi doista vrijedno, da se sve to blago prikupi, pa ću u Zagrebu u akademiji potaknuti misao, da se takova zbirka objelodani. Kao početak moglo bi se uzeti ono, što je objelodanjeno.⁶⁸

Vi ste našoj akademiji već toliko privrijedili, da je samo vršila svoju dužnost, kad Vas je izabrala članom. Ona je to s tim radije učinila, jer je držala, da ćete je i u napredak potpomagati.

Ja boravim ovdje poradi malarije, koja me muči već 7 godina. Od malarije se razvila anomija i neurastenija, te ću imati dosta okapanja, dok se tih napasti riješim. Ostat ću ovdje do konca aprila, pa kad se vratim do Zagreba, spreman sam Vam skupljati gragju, koja bi Vam možda zatrebala.

Nadam se, da ću se do aprila oporaviti, premda moram priznati, da se dosta slabo oporavljam. Ovdje sam zajedno sa svojom familijom; ipak mi je lakše, nego da samotujem.

Vaš odani poštovalac
Milivoj Šrepel

⁶¹ Vidi bilj. 22. U pismu V. Jagiću od 21.3.1902. Polívka piše. "J. Bolte připravuje nové vydání Grimmova komentáře ke KHM, a vyzval mě, abych převzal zpracování slovanského oddílu." U istom je pismu molio Jagića da mu pomogne u prikupljanju "slavenskih tradicionalnih zbirki" koje su mu u Pragu bile nedostupne, a sudeći po ovom Boranićevom pismu, Polívka je vjerojatno i njega zamolio isto.

⁶² Mijat Stojanović, *Pučke pripoviedke i pjesme*, Zagreb 1867.

⁶³ Vjerojatno je ovdje riječ o zbirci franjevac Ivana Frane Jukića i Grge Martića (pseudonim Ljubomir Hercegovac): *Narodne pjesme bosanske i hercegovačke*, skupio Ivan Franjo Jukić Banjalučanin i Ljubomir Hercegovac, Osijek 1858.

⁶⁴ Janko Tomić (1842.-1902.), hrvatski književnik i pedagog, učitelj u Karlovcu i jedan od osnivača Hrvatskog pedagoško-književnog zbora.

⁶⁵ Riječ je o ukupno dvadeset i osam kratkih pripovijesti koje su bez zajedničkog naslova objavljene u: *Godišnje izvještje glavne-gradske dječake i djevojačke učione u Karlovcu koncem školske godine 1871/72.*, str. 3-48.

⁶⁶ Prvi bosanskohercegovački časopis *Bosanski prijatelj*, čija su tri sveska objavljena 1850., 1851. i 1861. Pokrenuo ga je Ivan Franjo Jukić (1818.-1857.), književnik i pučki prosvjetitelj, bosanski franjevac, koji je u njemu često objavljivao pjesme i prozu iz usmene književne tradicije naroda Bosne i Hercegovine.

⁶⁷ Nije jasno na koju "Jukićevu zbirku" Šrepel ovdje misli – vjerojatno na rukopis izgubljene, a možda nikada dovršene zbirke Jukićevih po uzoru na narodne napisanih pripovijedaka *Plandovanja zabavna*, u koju su trebale ući i dvije pripovijesti objavljene u Vrazovom *Kolu* 1847. (Derviši Carigradski, *Kolo*, sv. 4, Zagreb 1847., str. 3-9; Dram jezika, *Kolo*, sv. 6, Zagreb 1847., str. 11-20).

⁶⁸ U *Ljetopisu JAZU za godinu 1904.* ni u zapisnicima sa sjednica Razreda historičko-filologičkog ni sa sjednica Odbora za sabiranje spomenika tradicionalne literature, kao ni u zapisnicima sa skupnih sjednica JAZU, nismo pronašli traga o ovoj Šrepelovoj inicijativi.

P. S. S Murkom i Štrekeljem⁶⁹ još nisam bio, otkako sam primio Vaše pismo, ali ću biti ovih dana i izručiti Vaš pozdrav.

Boranić Polívki, 10. 4. 1904.

Mnogo poštovani gospodine,

Držeći, da Vam nije bilo tako prijeko potrebno odmah doznati za one pripovijetke, a i jer sam ih i s teškom mukom morao iznaći, javljam Vam, da je *Janko Tomić* dođuše u "Godišnjem izvještju glavne-gradske dječake i djevojačke učione u Karlovcu 1871/2" štampao niz pripovječica, ali *nijedna* od njih *nije narodna*, već su sve umjetne didaktičkoga sadržaja.⁷⁰

Ja sam točno pregledao i sva obližnja godini 70 karlovačka izvješća, ali nigdje nijesam našao nikakve narodne pripovijetke.

Žaleći, što prije nijesam dospio zadovoljiti Vašu želju i doći Vam s boljim uspjehom, ostajem s pozdravom i sada Vaš osobiti štovalac.

D Boranić

Zgb. 10. IV. 904.

Boranić Polívki, 20. 12. 1904.

Mnogo poštovani gospodine,

Gosp. akademijski knjižničar⁷¹ uručio mi je ovih dana Vaše "Pohádkoslovné Studie".⁷² Ja Vam od svega srca hvalim za ovaj krasni dar. Knjigu sam Vašu odmah pregledao, a sada ću je točno proučiti. Već dosada priredila mi je ona mnogo uživanja i podala sijaset poukâ. U 1. Svesku X. knjige "Zbornika" ja ću je našoj publici potanko prikazati i dolično istaknuti Vaš veliki trud i osobitu vještinu, kojom umijete obrađivati tako teške, a opet tako zanimljive predmete.⁷³

Uredništvo "Zbornika" željno iščekuje koju Vašu radnju.

Za Božić i Novu godinu primite najiskrenije želje i srdačan pozdrav od Vašega osobitog poštovača.

Dr D. Boranića

Zagreb, 20. XII. 904.

⁶⁹ Matija Murko (1861.-1952.) i Karel Štrekelj (1859.-1912.), slovenski filolozi i etnografi, u to su vrijeme obojica radili kao profesori slavistike na sveučilištu u Grazu.

⁷⁰ Vidi bilj. 63.

⁷¹ Tj. August Musić.

⁷² Opsežna Polívkina radnja "Pohádkoslovné studie" zauzela je cijeli svezak časopisa u: *Národopisný sborník československý*, sv. 10/2, Praha 1904. Boranić je "Pohádkoslovné studie" prikazao u *ZNŽO*, sv. 12, Zagreb 1907., str. 317-320.

⁷³ U 10. knjizi *ZNŽO* nije objavljen prikaz Polívkine studije.

Šrepel Polívki, 31. 12. 1904.

Želim sretnu novu godinu i zahvaljujem za liepo djelo.

S pozdravom,

M. Šrepel

Z. 31/12 904.

Polívka Boraniću, 25. 5. 1905.

Mnogopoštovani gospodine!

Izvinite molim, što nisam Vama poslao posebni otisak bibliograf. izvještaja o folkloru jugoslav. i ruskom iz Berlinskog Zs. V. f VK.⁷⁴ Bilo je vrlo malo otisaka, i tek sam mogao samo jedan poslati u biblioteku Jugoslav. akademije.

Dosada nisam uspio da sastavim raspravu za Zbornik, bilo je mnogo raznog drugog i prešnjijeg rada za naša pisma. Ali samo što se svrši semestar odmah hvatiću se rada. Mislim, da istražim upliv pripovijedaka iz "Tisuć i jedne noći" na narodne tradicije slavenske i glavno jugoslavenske, jesu li se širile iz štampanih prijevoda ili putem usmenim, da li je tu jači upliv turskih tradicija na tradicije jugoslav. i t. d. Imamo sad veliki trud o ovom zborniku od V. Chauvina⁷⁵ i taj će biti osnovom za moja iztraživanja.

Sa dubokim poštovanjem Vaš

J. Polívka

25/5 05

Boranić Polívki, 6. 12. 1905.

Mnogo poštovani gospodine,

Vaše sam pismo od 17. XI. primio. Poslije nove godine poslat ću Vam *izvješće*, koje želite.

Vašu radnju, o kojoj mi pišete, da je spremate za "Zbornik", vrlo željno očekujem.

Od srca Vas pozdravlja

Vaš odani

Dr. Boranić

Zgb. 6. XII. 905.

Zapadni perivoj 16.

⁷⁴ Vidi bilj. 44.

⁷⁵ Victor Chauvin (1844.-1913.), belgijski orijentalist i pravnik. Ovdje Polívka vjerojatno misli na 5. svezak opsežnog Chauvinovog bibliografskog djela *Bibliographie des ouvrages arabes ou relatifs aux Arabes, publiés dans l'Europe chrétienne de 1810 à 1885* I-XII, Liège 1892.-1922., kojeg je i citirao u svom drugom prilogu u ZNŽO: Đuro Polívka, Ali-Baba, str. 2.

Boranić Polívki, 7. 4. 1906.

Gospodine profesore,

Na Vaše cijenjeno pismo od 30. III. o. g. čast mi je odgovoriti ovo:

Firma S. Berger iz Zagreba ima posebno odjeljenje, koje se bavi našim domaćim tekstilnim predmetima.⁷⁶ U njoj je zaposleno mnogo radnica, a produkti se prodaju u daleki svijet. Ova je firma izlagala na svim izložbama, gdje je god Hrvatska bila zastupana. Stekla je svuda opće priznanje.

Radi ovako: Šef tvrtke nabavio je iz raznih naših krajeva množinu *originalnih uzoraka*, često vrlo dragocjenih, - a kako ova grana našega domaćega umjetničkog rada u novije vrijeme propada, - on ima cijelu kolekciju pravih *unikuma*, doista dosta *starih*, vanredno rijetkih objekata.

Prema ovim dakle uzorima rade se kod Bergera *novi* tekstili, ali koliko ja poznajem taj rad, posve *vjerno* i u našem *narodnom stilu*, tako da produkti ove tvrtke reprezentiraju doista naše narodne tvorevine ove vrste.

S te strane dakle rečena firma zaslužuje potpunu vjeru; ona je posve solidna. Njoj možete mirne duše povjeriti *izložbu* ovih predmeta, jer će ona znati i doista će točno i vjerno prikazati u glavnom sliku naših domaćih tekstila.

Što se tiče njezine ponude Národ. Museju⁷⁷ za kupnju nekih "antiknih" predmeta, moje je mišljenje, da i u toj stvari rečena firma pošteno misli. Ali dakako vrijednost dotičnih objekata stoji do *starine*, do *karakterističnosti* upravo za naš narod, a donekle i do *rijetкости*. Ako Národ. Mus. želi što god nabavljati iz naših strana, onda mu je naravno stalo do toga, da dobije neku *sustavnu kolekciju*. Razumije se samo sobom, da pojedini predmeti, slučajno nabavljeni, ne mogu imati one vrijednosti, kao donekle bar potpuna – ako i mala – zbirka. Za Národ. Musej mogli biste još danas nešto takovo dobiti. Ja bih Vam preporučio ovo: U nas je specijalistkinja u toj stvari spisateljica Jelica Belović-Bernadzikowska (Sarajevo).⁷⁸ Ona je u "Zborniku" X. 2., koji će ovih dana izaći, priopćila jedan članak,⁷⁹ a upravo je sada ušla u štampu veća

⁷⁶ Salamon Berger (1858.-1934.), zagrebački industrijalac i trgovac tekstilom, dvorski dobavljač tekstila, inicijator osnivanja Etnografskog muzeja u Zagrebu i njegov prvi upravitelj. O svojim ulaganjima u domaću tekstilnu industriju, izložbama koje je priređivao širom svijeta i tkalačkoj školi koju je osnovao u Zagrebu pisao je u brošuri *Tragedija naše kućne industrije* (Zagreb 1907.).

⁷⁷ Narodni muzej (češki: Národní museum) u Pragu, najveći muzej u Češkoj, osnovala je 1818. skupina čeških plemića na čelu s grofom Kašparom Mariom Sternbergom, predsjednikom muzealnog društva (Společnost vlasteneckého muzea v Čechách) koje je sve do 1934. ostalo vlasnik muzeja i upravitelj njegovih zbirki. U vrijeme nastanka ovoga pisma muzej je bio smješten u palači Nostic u praškoj ulici Na příkopě. Izvor: mrežne stranice Narodnog muzeja u Pragu (<http://www.nm.cz/Historie-NM/Institute>)

⁷⁸ Jelica Belović-Bernadzikowska (1870.-1946.), etnologinja, književnica i novinarka, umirovljena je 1900. "zbog nacionalnog djelovanja" s položaja upraviteljice Više djevojačke škole u Banjoj Luci. U vrijeme nastanka ovoga pisma živjela je u Sarajevu, no već je sljedeće godine na poziv Zemaljske vlade u Zagrebu uređivala etnografske zbirke u Zemaljskom umjetničko-obrtnom muzeju i Trgovačko-obrtnom muzeju. Prema: *Hrvatski biografski leksikon*, Zagreb 1983., sv. 2, str. 625.

⁷⁹ Jelica Belović, O razvitku naše narodne tekstilne ornamentike, *ZNŽO*, sv. 10/2, Zagreb 1905., str. 161-180.

rasprava njezina, u kojoj su *sistematički obrađeni svi oblici* narodne vezilačke umjetnosti u Hrvata i Srba.⁸⁰ Za ovu stvar bit će to epohalna radnja. Osim toga priopćila je ova spisateljica mnoštvo radnja drugda. Ja dakle mislim ovako: Kad bi se Národ. M. obratio na Belovićevu, ona bi za njega kod Bergera drage volje odabrala ono, što je doista vrijedno da se nabavlja. Belovićeva više puta dolazi u Zagreb, i sad će skoro doći, pak joj to ne bi bilo teško učiniti. A što ona odabere i odobri, za to Vam je pružena potpuna garancija, da je doista vrijedno nabavljati. Ona je uredila i tekstilni odjel Obrtnog muzeja u Zagrebu, koji ima najljepšu i najpotpuniju zbirku naših ručnih radova. Ako se odlučite za ovaj način, izvolite mi javiti, pa ću ja drage volje posredovati između Vas i Belovićeve.

Vaša krasna rasprava o Ali babi bit će štampana u 2. svesku XI. knjige "Zbornika",⁸¹ koji će se početi štampati u augustu o. g. Hvala lijepa, što se sjetili nas; ja ću nastojati, da raspravu točno prevedem, a Vi ćete – nadam se – biti tako ljubazni, da čitate prvu korekturu, – poradi točnosti!

Za Národ. Věst. ja ću od srca rado sastaviti izvješće o svemu onome, što želite; ali se, molim, izvolite samo malo strpiti, jer sam sada tako okupiran drugim poslovima, da nikako ne mogu na to dospjeti. No zato će moje izvješće biti to opširnije, tako da ćete dobiti potpunu sliku svega našega – na žalost – ne prevelikog postojanja.⁸²

Od srca Vas pozdravlja

Vaš odani

D. Boranić

Zagreb, 7. IV. 1906.

Zapadni perivoj 16.

Boranić Polívki, 16. 4. 1907.

Gospodine profesore,

Od srca vam hvala za ljubazno spominjanje iz Crkvenice; što Vam nijesam odmah odgovorio, bio je razlog taj, da sam Vam htio odmah poslati Ali-Babu, ali se međutim u štampariji malo otegnulo slaganje.

Prijevod Vaše krasne rasprave priredio sam sâm, te će Vam se od običnoga honorara u to ime odbiti samo 30 kruna. Kako je Vaš rukopis pisan sitnim slovima, oprostite, ako nađete što krivo shvaćeno i prevedeno. Molim Vas, izvolite pri čitanju sva takva mjesta naznačiti, pa će se popravci provesti u korekturi. Poradi toga Vas i uznemirujem s ovom korekturom, a nastavak i svršetak ću vam poslati, čim se složi. Zajedno s korekturom molim da mi vratite i rukopis.

⁸⁰ Jelica Belović-Bernadzikowska, Vezilačka umjetnost u Hrvata i Srba, ZNŽO, Zagreb 1906., sv. 11/1, str. 1-51.

⁸¹ Tiskana je u 1. svesku XII. knjige (vidi bilj. 23).

⁸² Nisam pronašao da je *Národopisný věstník českoslovanský* objavio bilo kakvo Boranićevo izvješće.

U pregledu literature proveo sam poradi jednoličnosti svuda: *br.* (t. j. *broj*) *mj.* *Nº*, kako dolazi kod Vas na više mjesta. Nadam se, da ćete ovo odobriti.

Na str. 19. rukopisa nekom pometnjom izostalo je, da se k onomu bogatomu bratu navrnio Bog, a kad ga otjerao, otišao je k siromašnomu i podao mu onaj savjet. Ja sam bio tako slobodan te sam prema originalu to udesio; ako želite drugu stilizaciju, izvolite naznačiti.⁸³ Ne će li biti potrebno, da se i ovaj motiv navede na koncu rasprave poput drugih motiva, koji su upleteni u ovaj sujet?

Što se tiče riječi *látek*, prevodio sam je svuda sa: *sujet*; nikako se nijesam mogao odlučiti za riječ: *grada*, koja bi bar donekle odgovarala ovoj vašoj zgodnoj riječi.

Čim se rasprava odštampa, poslat ću Vam 50 posebnih eksemplara.

Srdačno Vas pozdravlja

Vaš odani

Dr Boranić

Zagreb 16/IV. 907.

Boranić Polívki, 8. 5. 1907.

Poštovani gospodine,

Po Vašoj želji šaljem Vam superviziju cijele Vaše rasprave zajedno s prvom korekturom. Ja sam samo isporedio ispravke revizije i označio, što je propušteno ispraviti. Još ću jedamput čitati prije štampanja. Od srca Vam hvalim, što s[t]e išli provesti korekturu i tako uklonili nedostatke prijevoda. Čim se doštampa, poslat ću Vam 50 posebnih eksemplara.

Lijepa Vam hvala na pripravnosti, da nar. pripovijetke, koje će se šampati u "Zborniku", popratite bibl. bilješkama. Mi imamo na stotine pripovijedaka iz različitih krajeva, koje će se doskora početi pomalo šampati, pak ću se u buduće poslužiti Vašom ljubaznošću, dakako nagrađivši Vam trud.

Nedostatke nekih rasprava, koje ste spomenuli, ja sam vrlo dobro osjećam, te mi ne će biti nepravo, ako to u svojoj obznani istaknete.⁸⁴ Zato mislim, da će pored velike svoje vrijednosti Vaša rasprava o Ali-Babi i u tom smjeru povoljno utjecati: iz nje će vidjeti naši ljudi, koliki je znanstveni aparat potreban, da se o ovakvim stvarima uzmogne pisati. Tko tako ne može, neka se kani ovakvih poslova te se prihvati tema, za koje je spreman! Kritika, koliko je u nas ima za takve stvari, pozdravit će s radošću krasnu Vašu radnju.

Nadajući se, da ni unaprijed ne ćete zaboraviti našega "Zbornika", od srca Vas pozdravljam.

Vaš odani

D. Boranić

Zagreb, 8. 5. 907.

⁸³ Polívka, Ali-Baba, str. 13-14.

⁸⁴ Vjerojatno je Polívka Boranića upozorio da će u *Zeitschrift des Vereins für Volkskunde*, sv. 18, Berlin 1908., str. 313-314. objaviti prikaz članka Vladimira Arđalića Obitel u Bukovici (Dalmacija). (Crte iz narodnog prava), koji je izašao u *ZNŽO*, sv. 11/2, Zagreb 1906., str. 161-200.

Boranić Polívki, 29. 5. 1908.

Mnogo poštovani gospodine,

U jednome svome ljubaznom pismu, govoreći o nar. pripovijetkama, što se pripoćuju u "Zborniku", s pravom prigovoriste, što se uz pojedine pripovijetke odmah ne pripoćuju i njihove paralele. U tome ste pismu ujedno napomenuli, da biste bili Vi voljni dodati takve paralele, kad bi Vam se pripovijetke poslane u korekturnim arcima. Ja sam eto sada tako slobodan te Vam šaljem prve 4 pripovijetke s usrdnom molbom, da biste ih oskrbjeli rečenim paralelama. Vaše će se bilješke iza svake pripovijetke štampati kurzivom i, dakako, naznačiti njihovo autorstvo. Za Vaš trud Akademija će Vam ujedno isplatiti nagradu, visinu koje mi izvolite javiti.- Ako Vam bilo s kojega uzroka ne bi moguće bilo paralele napisati, molio bih Vas, da me o tome što prije obavijestite. U tom slučaju nije potrebno, da mi vraćate ove korekturne arke.

Pripovijetke su iz Bukovice, iz područja, koje je u Dalmaciji poviše Zadra prema hrvatskoj strani, iz zabitnih gorskih krajeva, koje nastavaju Srbi. Kako ćete vidjeti zapisane su vjerno iz narodnih usta; sâm sabirač Ardalić – jeste seljak. Potanijih bilježaka o pripovjedačima na žalost mi nije poslao, ali me uvjerava, da se te pripovijetke po njihovim selima općeno pripovijedaju. Njihov jezik – koji amo tamo zanosi na talijansku – nadam se, da Vam ne će zadavati teškoća. Osim ove 4 imade još 10 takvih pripovijesti, koje se dalje slažu, i čim ih opet nekoliko bude otisnuto, ja ću Vam ih dalje poslati. Ako i same pripovijetke ne podaju novih motiva, nadam se, da će Vas bar gdjekeji detalji zanimati.

Mjesto natpisa, kojih sabirač nije metao, ja sam uzeo rimske brojeve. Uopće bi možda dobro bilo, da se u nauci ustanove karakteristični natpisi za pojedine pripovijesti, udešeni po motivima, neke formule, po kojima bi se odmah vidjelo, što je u dotičnoj pripovijetki glavno. Vama, kao tako odličnomu poznavaju tradicionalne književnost, ne bi teško bilo sastaviti i ustanoviti takve natpise, kojima bi se onda mogli služiti izdavači nar. pripovijesti. Različni dojakošnji natpisi često su vrlo nespretni te ništa ne znače. Dok se ta stvar ne uredi, držao sam, da će bolje biti označivati pojedine pripovijesti brojevima.

Moleći Vas, da mi, mnogo poštovani gospodine profesore, ne zamjerite, što Vas ovim uznemirujem, ostajem s dubokim poštovanjem

Vama odani

D. Boranić

U Zagrebu 29. 5. 908.

Zapadni perivoj 16.

P. S. Amo tamo bit će još koja štamparska pogriješka, koja Vas ne treba smetati; ona će se ispraviti u reviziji. Ja sam zasada samo ove arke usporedio s korekturom i označio što je ostalo neispravljeno.

Boranić Polívki, 18. 6. 1908.

Mnogopoštovani gospodine,

Danas sam iz knjižnice jugosl. akad. pozajmio Stojanovića te sam Vam ga poslao. Izvolite ga pridržati do početka oktobra.

Od srca Vam hvalim, što ste voljni pripovijetke za "Zbornik" popratiti komentanima; samo žalim, da je to došlo upravo u vrijeme, kad ste poslom tako zaokupljeni. Dalje Vam pripov. ne mogu poslati, dok se ove, što su u Vas, ne odštampaju (u štampariji naime nemaju dosta slova, da bi mogli najednoć ispuniti 4-5 tabaka).

S odličnim poštovanjem

D. Boranić

18/VI. 908.

Boranić Polívki, 28. 6. 1908.

Mnogo poštovani gospodine,

Današnjom poštom šaljem Vam daljih 5-10 pripovijedaka, pak Vas lijepo molim, da biste me imali dobrotu obavijestiti kad se mogu nadati komentarima prve pošiljke 1-4? Kako sam Vam već pisao, u u štampariji nemaju dosta slova te ne mogu dalje prije, nego li otisnu 1. tabak.

Ako Vam ne bi moguće bilo doskora popratiti ove pripovijetke bilješkama, onda bih ja dao sve pripovijetke redom otisnuti, a poslije njih bih onda metnuo Vaše bilješke.

Pripovijedaka ima još 8.

Vuletićevu verziju sam posvuda tražio, ali je nažalost nisam nigdje mogao naći; bit će da je odštampana u kojemu dalmatinskom časopisu ili novinama.⁸⁵

S osobitim poštovanjem

D. Boranić

U Zagrebu 28/VI. 908.

Boranić Polívki, 15. 7. 1908.⁸⁶

Gospodine profesore,

Današnjom poštom šaljem Vam ostatak pripov. (ovaj put u korekturi, da Vam brže stigne). Ovdje ostajem do 10. avgusta, te mi izvolite komentare još ovamo po-

⁸⁵ Vid Vuletić Vukasović (1853.-1933.), književnik i etnograf, u to vrijeme nastavnik na dubrovačkoj ženskoj preparandiji. Boranić vjerojatno misli na neku od pripovijesti napisanih prema pučkim legendama koje je Vuletić objavljivao u dubrovačkom časopisu *Slovina* u prvoj polovici osamdesetih godina 19. stoljeća.

⁸⁶ Datum s pečata na razglednici.

slati. Kako se ipak u štampariji našlo slova, doći će komentari iza svake pripov. – Uza srdačne pozdrave Vaš odani D. Boranić.

šudar = Kopftuch, rubac.

[adresa]

Gospodin

univ. prof. Dr. J. Polívka

Prag

Kr. Vinohrady, Hálk. 49

Boranić Polívki, bez datuma

Gospodine profesore,

Jučer sam primio korekturke arke pripov., koje ste mi poslali u Cirkvenicu. Ja sam se pred 2 dana vratio iz Kraljevice. Uz arke nema Vašega rukopisa, pa mislim, da se nije izgubio, nego da ćete ga naknadno poslati – ili ste ga već poslali, pa me još nije stigao. Nadam se, da na poštama ne će ništa propasti. U mene su samo Vaši komentari prip. 1-3. Molim, javite mi Vašu ferijalnu adresu, da Vam uzmognem na ogled poslati reviziju tiska Vaših članaka.

Od svega Vas srca pozdravlja odani

Dr. Boranić

Zagreb, Zapadni perivoj 16.

Boranić Polívki, 27. 8. 1908.

Mnogopoštovani gospodine,

U reviziji Vašega komentara, koji Vam ovdje šaljem, naznačio sam crvenom olovkom mjesta, koja nisam umio prevesti ili za koja nisam siguran, da li sam dobro pogodio vašu misao. Bit će jamačno takvih mjesta još više, koja ćete Vi opaziti čitajući. Budite dakle tako dobri, te sa strane naznačite, kako bi trebalo da bude.

Na str. 7 za bug. *Ř* (s akcentom) štamparija nema slova, te će morati znak ' napose metati nad *Ř*; to će se izvršiti u superviziji.

Svaki će komentar doći iza svoje pripovijetke; zato su sadašnji brojevi 1, 2, 3... samo provizorni.

U natpisu metnut ću: "Komentare napisao dr. Đuro Polívka". Jeste li s time sporazumni?

Bio bih Vam vrlo zahvalan, kad biste mi ovu reviziju što prije povratili.

One ekscerpte iz Бос. Виле poslat ću Vam prvih dana mjeseca septembra, sad je sveuč. biblioteka zatvorena, te sam se pred 12 dana s teškom mukom dokopao Бос. Виле, da umetnem u tekst, što ste naznačili.

Čim se pripovijetke s Vašim komentarima odštampaju, poslat ću Vam posebne eksemplare.

Zahvaljujući Vam ponovno na velikom trudu od svega Vas srca pozdravljam,
odani

D. Boranić

U Zagrebu 27. VIII. 908.

Zapadni perivoj 16.

Boranić Polívki, 13. 10. 1908.

Mnogopoštovani gospodine,

današnjom vam poštom Akademija šalje osobite otiske Ardalićevih Nar. pripovijedaka s Vašim komentarima. Honorar ćete primiti pri zaključku računa ovoga sveska "Zbornika" tamo negdje poslije Nove godine.

Ujedno izvolite od mene primiti i za se pridržati knjižicu "Slovenske nar. prip. iz Motnika".⁸⁷ Ako tih pripovijedaka još nemate, možda će Vam u vašim studijima kad dobro doći. Meni nije poznato, da li su već prije štampane u kojemu časopisu slovenskom.

U knjižici je i nacrt sadržaja onih dviju pripov. iz Бос. Виле, koji ste zaželjeli. Oprostite, što Vam s tim tako kasno dolazim: čekao sam, da Vam uzmognem poslati zajedno s osobitim tiscima.

Ako biste trebali da Vam još štogod ekscerpiram, izvolite mi samo javiti, bit će mi vrlo milo, budem li Vam mogao iskazati kakovu uslugu. Daskora ću u "Zborniku" početi priopćavati priloge za historiju hrv. i srp. folkloristike, i u njoj ću skupiti mnoštvo nar. pripovijedaka, koje sada leže zakopane u različnim starijim časopisima i novinama. Kako se do njih teško dolazi, to ću ih iscrpljivo ekscerpirati, pa se nadam, da će i taj posao nešto koristiti studiji nar. pripovijedaka.

Primate, gospodine profesore, izraz moga odličnog poštovanja.

Vaš odani

D. Boranić

U Zagrebu 13/X. 908.

Polívka Boraniću, 24. 3. 1930.

Mnogopoštovani gospodin kolega!

Radim upravo sada na poslednjoj česti moje knjige o slavenskim pripovetkama za Vasmerov Grundriss.⁸⁸ Za to treba s jedne strane još nekoje knjige, osobito časopise, a nekoje beleške, koje bi meni mogli predlagati Vaši specialisti.

⁸⁷ *Slovenske pripovedke iz Motnika*, nabral in v izvirnem jeziku zapisal Podšavniški [Gašper Križnik], Celovec 1874.

⁸⁸ U bibliografijama Polívkinih radova nema podataka ovoj knjizi.

Žalibože nenalazim svuda onu predusretljivost, koju sam mogao po mojoj misli očekivati.

Upravu Matice hrvatske sam molio za kratke, najmañe primedbe o zborniku hrvatskih pripovedaka od Kukuljevića,⁸⁹ koj se u ñezinom arhivu nalazi, i iz kojega je nekad Kuhač⁹⁰ izvadio jednu pripovetku. Ali nisam dobio odgovora. A tak sam morao napisati: meine diesbezüglichen Nachfragen sind erfolglos geblieben.

Blagodareći ljubaznosti kol. Ivšića⁹¹ poslala je meni Vaša universitetska biblioteka list Behar. Kad sam ga vratio, molio sam ñu, da meni šalje još nekoje sveske Bosanske Vile. Mislio sam, što sad biće led prelomljen, i lahko ćemo dobiti knjige iz Zagrebačke biblioteke. Ali čekam već više meseca uzalud.

U listu Am Urquell III/1892/313 čitam, što je Vid Vuletić Vukasović izdao knjigu Mudri Ćoso.⁹² Kad i gde je bila izdana ova knjiga? Ko je bio taj književnik, poznati meni drugim radovima?

Ko je bila Ljuba T. Daničić?⁹³ znam samo, što je bila saradnica nesretnoga Fr. S. Kraussa i što štampala i u novinama, u osečkom listu "Die Frau". Krauss pripominje još Th. Dragičevića⁹⁴ kao svoga saradnika, na pr. Am Urquell N. F. III/1892/129, znam samo što je bilo iz Like, Am Urdsbrunnen VI, 97.

Trebalo bi meni još, da pregledam Srbsko-dalmatinski magazin, koj ima u nekim sveskama dosta zanimljivi material. Imao sam ga nekad već u rukama, meni se kaže baš iz Vaše akademije. Imam nekoje beleške. U knjiži Čajkanovića čitam str. 497 br. 89 o sv. 13, god 1848. Ja bih hteo, da sastavim jednu statistiku, ka[k]o sam uradio o ruskim, poljskim i dr. Razume, što taka statistika, udešena još po različitim krajevima, može biti samo odnosna, vrlo mnogo ima materiala po listovima i kalendarima, koje teško može da Vaš čovek na mestu izradi, još teže na strani. Ipak mislim, bolje nešto odnosno, relativno, nego ništa. Biće to prvi pokušaj. Iz većih i važnijih Vaših listova imam sav materijal ispisan. A što se tiče listova, to je to isto i kod Rusa. Ipak je Savčenko u svoje vreme sastavio takvu statistiku, i ja sam mogao u svome radu, da ga ispravljam i dopunjavam.

⁸⁹ Ivan Kukuljević Sakcinski (1816.-1889.), hrvatski preporoditelj, književnik, povjesničar, filolog i političar, predsjednik Matice ilirske od 1851. do 1858., 1874. postao je prvi predsjednik Matice hrvatske. Na svojim brojnim putovanjima po Hrvatskoj i Bosni prikupljao je građu za hrvatsku kulturnu i političku povijest i zapisivao tekstove usmene pučke književnosti.

⁹⁰ Franjo Ksaver Kuhač (1834.-1911.), hrvatski skladatelj, folklorist i etnomuzikolog.

⁹¹ Stjepan Ivšić (1884.-1962.), hrvatski jezikoslovac, tada redoviti profesor slavenske poredbene gramatike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

⁹² Vid Vuletić-Vukasović, *Mudri Ćoso*, Dubrovnik 1883., 2. izdanje 1895., 3. izdanje 1924.

⁹³ Ljuba T. Daničić jedan je od pseudonima spomenute Jelice Belović-Bernadzikowske.

⁹⁴ Tomo Dragičević, bosanskohercegovački samouki povjesničar, etnolog i arheolog koji je djelovao na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Zapisivao je i objavljivao usmenu književnost puka u Bosni i Hercegovini. U *ZNŽO* objavio prilog: Čega se čuva žena u Bosni dok je trudna, *ZNŽO*, sv. 1, Zagreb 1896., str. 195-198.

Izvinite, molim, řto Vama predlařem tolika pitanja, ali ćete priznati, řto se radi na stvari vrlo ozbiljnoj, i řto moja kniga će na mnogo godina biti jedini izvor za poznavanje naře narodne kniřevnosti.

Kratak pregled napisao sam za *Anmerkungen Grimm*. KHM, biće nařtampan u V. svesci – u IV. sada izdanoj nije bilo mesta za narodne pripovetke řtampane od poćetka 19. veka osim glasovitoga zbornika braće Grimma.⁹⁵

Primate izraz moga iskrenog pořtovanja.

U Pragu 24/3 1930

J. Polívka

Praha XII

Londýnská 49

⁹⁵ Vidi bilj. 22.

Marijan Šabić

Collaboration of Jiří Polívka in the *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* or on “Invisible” Activity of Dragutin Boranić

Summary

Based on the correspondence between Czech Slavacist Jiří Polívka and Milivoj Šrepel, which is added to the article and commented, and that between Polívka and Dragutin Boranić, explains in which manner came to Polívka's collaboration with *Zbornik za narodni život Južnih Slavena* in 1903 and the circumstances in which that collaboration continued to 1908. Discussing that collaboration, the article also follows ethnological and folkloristic interests of Dragutin Boranić, which, inspit of the fact that he was the editor of the *Zbornik* for a half of the century, remained until now in the shadow of his philological work. Besides he provided help to Polívka's scholarly work by counselling and collecting scholarly literature, Boranić also translated all three of his contributions to the *Zbornik*, encouraged him for collaboration with the *Zbornik* with the aim of rising level of scholarly writing among Croatian ethnologists and folklorists, and persuaded him to comment the contribution “Narodne pripovijetke iz Bukovice u Dalmaciji” [Folktales from Bukovica in Dalmatia], amalgamating in that manner Polívka's academic competences with the field-work reports of Vladimir Ardelić.

Key words: Dragutin Boranić, Jiří Polívka, Milivoj Šrepel, *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, Croato-Czech relations, correspondence